

Namų ir kiti nepatogumai

Dvi ekspozicijos galerijoje „Meno parkas“

AISTĖ

KISARAUSKAITĖ

Balandis 2524

Išdidžiai švenčianti dvidešimties metų jubiliejų Lietuvos dailininkų sąjungos galerija „Meno parkas“ eksponuoja žinomą, tiek pat metų nuo įsteigimo skaičiuojančią, Barcelonos menininkų įkurtą galeriją „La Xina A.R.T.“, vienijančią apie 8 autorius. Ši menininkų įsteigta ir jų valdoma galerija veikia tarsi kooperatyvo principu ir vienija aktyviai, pabrėšiu – aktyviai, veikiančius menininkus. Norintys dalyvauti priimami nesunkiai (žinoma, jei atitinka meninio lygio kriterijus), tačiau atsiradus jų kūryboje, ypač parodinėje veikloje, pauzėms, taip pat lengvai pašalinami iš susivienijimo, o pradėję vėl reikštis meno lauke, lengvai priimami atgal. Lankstumas, kurio pavydu. Aktyvi kūrybinė pozicija yra ir trijų Kaune pristatomų ilgamečių galerijos „La Xina A.R.T.“ menininkų principas. Parodoje „BALANDIS 2524“ savo kūrinius eksponuoja Benxamínas Álvarezas, Xesco Mercé, Marcas Vilallonga.

Benxamíno Álvarezo monochrominiai ar su keletu spalvų piešiniai tušu kupini savitos ekspresijos, bet ne tai atrodo svarbiausia. Siužetai. Kaip perduoti tą neigiamą jausmą, lyg sėdėtum vienas autobuso stotelėje, aplink tuščia, o greta – aiškiai apsirūkęs ar prisivertęs, agresyviai rėkiantis ant nematomų priešų tipas? Tą neįtikojamą jausmą, lyg eitum pro treninguotus girtus *marozus*. Tas nerimas, kuris apimdavo pauglystėje, žiūrint į Kafkos „Proceso“ viršelį (knyga dar nebuvo skaityta) su paties autoriaus piešiniu (Vaga, 1981). Gali įtarti net vabalą iš „Metamorfozės“ ropojantį Benxamíno Álvarezo kūrinyje belangių daugiaaukščių link. Menininko darbuose atpažįstame su gatvės pavojais ir visai nesusiūjęs klasikinį Prometėją, bet agresijos čia ne mažiau – jo kepenis ruošiasi esti atskridęs erelis. Čia matome ir tiesiog paprastą vyrą, besišlapinantį prie plytinės sienos, tik piešinys lyg netyčia aptaškytas

raudonu dažu, primenančiu gal kraują, o gal vyną paprastąjį. Tas neįtikojamumas šleifas seka piešinius lyg iš paskos važiuojantis automobilis užtamsintais stiklais.

Ne tik siužetai kuria įtampą, tam tarnauja ir ištryškiosios ant šlapio popieriaus tušo linijos, papildomos spalvos, kurios dažnai yra netvarkingi aptaškymai, taip pat pridedantys žemųjų aistrų skonio. Tačiau šie piešiniai nėra laukinis gaivalingas šėlsmas, jie užtaisyti įtampa, kuri neišsilieja, lieka tvyroti, kaip tvyro pavojus. Benxamíno Álvarezo herojai atrodo esantys nuolatinėse bjauriose situacijose, nesėkmėje, net jei tik veda gyvulį, turbūt karvę (bet kodėl ji man kelia mintis apie tautosakinį nelabąjį?), prieš juos nukreiptas aplinkos sunkiasvoriškumas, anemiškumas arba agresija, konfliktas tvyro ore. Iš kitos pusės, patys herojai dažnai yra tie, kurie su peiliu rankose, nešantys menininko norą parodyti aplinkos svetimumą, beprasmią smurtą, socialines įtampas. Net jei tai laisvu akvarelisku potėpiu sukurtas arklys, jis kažkodėl perkandęs kaklą paukščiui, gal net ereliui ar varnai. Piešiniai beveik plakatišku, aiškiai perskaitomu naratyvu primena politinių protestų meną, tarkim, 2015 m. Venecijos bienalės kuratoriaus Okwui Enwezor ekspozicijoje „Visos pasaulio ateitys“ (All the World's Futures) rodytus Gluklya (Natalia Pershina-Yakimanskaya) objektus-skudurų kaliauses iš protestų prieš Putino rinkimus. Didaktiški? Tiek, kiek didaktiškas yra Banksy.

Greta – Xesco Mercé, eksponuojantis didžiulę nedidelių paveikslų kolekciją, iš kurių sudėliotas žodis MELAS. Iš pirmo žvilgsnio žavūs, žvilgūs, aiškios reklaminės formos darbeliai remiasi į Rene Magritte'o pagrindą. Kaip ir didžiojo meistro, Xesco Mercé paprasti, lengvai atpažįstami objektai įvilioja į menininko sukurtą siurrealaus pasaulio pinkles, žiūrovui to nė nepastebint. Žaidimas tikra-netikra Xesco Mercé perkeliamas ir į kūrinių medžiagas, kai kurių detalių nevaizduojant, o įmontuojant visai tikras, tarkim, atidžiau pažvelgus matyti, kad iš muzikinės kasetės vyniojasi tikra juostelė. Tačiau situacija, sukurta veikėjo, aplinkos ir daiktų, lieka pas Rene Magritte'ą, o Xesco Mercé, kaip ir mūsų vartotojiškas pasaulis, koncentruojasi tik į daiktą. Jokių žmonių, gamtos, viskas reklamiška ir vartojama. Čia daugybė buities įrankių, drabužių (net ikoninė juoda menininko beretė), maisto, o beveik piktograminė paveikslų forma traukia mus savo saldaininiu paviršiumi ir auksiniais rėmeliais į fetišų, simuliacijų ir kitų šiuolaikybės pripildytą pasaulį, kur bokso pirštinė turi peliuko Mikio ausytes, žalio lapo viena pusė perforuota, kaip kanceliarinių dokumentų, kiaurasamtis semia muilo burbulą, tokį pat, tik rausvą iššauna šautuvas, o plaktukas iš tiesų yra ledinukas. Menininkas turi ir savo mylimų objektų kolekciją, nors neskaičiau, bet paukštis ir kiaušinis turbūt pirmąją, tik paukštis čia ne gamta, menininko valia jis virsta tokiu pat vartojimo daiktu ar žaislu. Kaip geras iliuzionistas, Xesco Mercé siūlo savitą atidirbtų triukų rinkinuką – jei nepjausto savo dailios asistentės, įlindusios į dėžę, tai raiko į dalis objektus, atverdama jų vidines ertmes ir tuštumas ar

↑ Xesco Mercé instaliacija iš koliažų serijos „Melų žodynas“ (2011–2017). Mišri technika, įvairūs matmenys. Airidos Rekštytės / „Meno parkas“ nuotrauka

Gretos Grendaitės ir
Tomo Vosylius
parodos „Namų patogumai“
fragmentas.
Airidos Rekštytės/
„Meno parkas“ nuotrauka

tiesiog padalindamas – batą, žvakę, jau minėtą paukštį, rodydamas jo viduje slypintį kiaušinį ir taip vienu mostu išspręsdamas amžiną ginčą: kas pirmas – kiaušinis ar višta? Su tuščiomis erdvėmis susieta dar viena objektų grupė – talpos: pūslės, subliuškęs gelbėjimosi ratas, balionai, muilo burbulai. Šalia aštrių įrankių grupelės įsitašo ir daiktai, susiję su medicina, – piliulė, švirkštas, rentgeno nuotrauka.

Na bet nors klasifikuoti, dėlioti po lentynas labai smagu, lyg kokiame vaikiškame uždavinyje „pažymėk daiktus, kurie nėra maistas“ ar „surask visus čia pavaizduotus drabužius“, bet gal jau užteks, į tai referavo Rene Magritte'as su garsiuoju čia-yra-ne-pypkė, taip pat pasinaudodamas mokyklinių uždavinių šablonu. Savo versiją atvirai ir deklaratyviai eksponuoja ir Xesco Mercé, atversdamas nuorodą į Michelio Foucault esė: „This is not a Pipe“. Tarsi pokštaudamas, bet labai rimtai, kaip visi siurrealistai, menininkas palieka tik „Ceci n'est pas“ („Tai ne“). Dailutėlė kičo estetika prabyla ir Jeano Baudrillard'o balsu, o žodis MELAS, sudėliotas iš visų paveiksliukų, priešingai senajam Magritte'ui, atima bet kokią viltį – mūsų kūrybinės pastangos menininko rodomos kaip dar viena blizgi apgaulė. Už auksinio paveiklo paviršiaus visai tuščia, tik liūdnamis „Tai ne“. Labai tinka Lietuvai, kurios kalboje pagyrimas išsako mas neiginiu – „visai nieko“.

Tame pačiame aukšte pristatomas ir trečiasis ispanas, („o ne“, pataisytų mane Barselonoje, „aš – katalonas!“) – Marcas Vilallonga, meistriškai karpantis senus tapetų katalogus ir iš jų junginių išgaunantis netikėtus nostalgikiškais ornamentais padengtus vaizdus. Grakštūs, šiek tiek šmaikštūs, skoningai vintažiniai. Kitokie, nei mums įprasta.

Namų patogumai

Trečio aukšto erdvėje – Greta Grendaitė ir Tomas Vosylius su paroda „Namų patogumai“. Paroda yra 2-osios Kauno tarptautinės grafikos bienalės „Fragmento evoliucija“ dalis. Dviejų menininkų kūriniai yra individualūs, atskiri, nors keletas ir bendrų, tad sakyčiau – pristato bendrą parodą „Namų patogumai“.

Parodos patyrimo būdai, žinia, gali būti:

1. žiūrėjimas turint išankstinę informaciją, t. y. perskaičius parodos anotaciją, girdėjus kolegų atsiliepimus ar skaičius straipsnius;

2. visas verbalines interpretacijas, kartais net koncepcijas, paliekant antram užėjimui, jei jo reikia. Aš naudoju antrąjį, nes vis dar esu įsitikinusi, kad svarbu bežodė vizualinė kalba, kartais sužinojus koncepciją atsiveria visai naujos suvokimo erdvės, bet lieka ir pirminis, medžiagos, erdvės sukurtos atmosferos jausmas. Taip atėjau ir čia – žinodama tik pavadinimą. T. Vosylius mažutė radija, padaryta menininko rankomis, o ne tiesiog *ready made*, padėta ant didžiulio kabančio betoninio architektūrinio fasado fragmento, kuris yra ir sūpynės, transliavo kažką rimto, nereikalaujančio paaiškinti, lyg lengvai sklandanti stambiagabaritė nuojauta. Į grindis paniręs paveiklo rėmo ar architektūros fragmentas antrino jau surūdijusio metalo kalba. Kampe – kopėčios, kurių kojos nugrimzdusios į sieną, lyg į vandenį. Prie durų, kamputyje – aprūdijusi grėsmingais raumenimis ir sugniaužtu kumščiu ranka. Visa tai dar „paskaninta“ fotovaizdais, kurie galbūt – Gretos Grendaitės kūriniai, o kvadratinio metro sandėliuke, skirtam, greičiausiai, tualetui, nes matyti uždarytas nuotekų vamzdis, įtaisyta projekcija su raumeningo-sios rankos dalyvavimu ir kalnais.

Gal taip nesėkmingai sutapo, kad kaip tik Vilniuje tuo pačiu metu vyko Audriaus Janušonio paroda „Keliu aplink savo kambarį“. Namų tema visai natūrali po ilgo žiemos siautėjimo, kai jau eitum laukais, daržais, bet ne, per šalta, tad lieka tik namų reikalai. Parodos turi per daug bendrumo ne tik pavadinimu, tarkim, koliažinį principą, jungiant skirtingas medijas, daiktus, medžiagas, per asociacijas siūlant kurti savo naratyvus. Deja, T. Vosylius ekspozicijos dalis primena istoriją apie įsikraustymą. Pradžioje tave pasitinka baltos sienos, švelniai aidinti tuščia erdvė, kurią pagal vaizduotės nupieštą koncepciją pamažu užpildai. Vėliau paaiškėja, kad reikia to ir ano, tad namai apauga neplanuotais „labai svarbiais“ daikčiukais, lentynėlėmis ar kitomis interjero detalėmis „noriu šito fotelio! Dar turiu laisvą kampą, pastatysiu ten“. Be abejo, šioje parodoje, kaip ir bet kuriame interjere, ypač justai mados vėjai, kurie verčia būtinai dar ką nors padėti kamputyje, už salės ribų, tualete, pastatyti ant žemės, pridėti nuotraukėlių, geriausiai tokią, kuri tiesiog abrakadabra arba iš žurnalo, nes apropiacijos niekada ne per daug, ji kaip pipirai, kaip druska, kaip video, be kurio apskritai jokioje parodoje apsieiti neįmanoma. Taip pamažu, lyg apsuptas pufų, sofų pagalvėlių, paveikslėlių, šeimos nuotraukų, pranyksta tikrasis gero dizainerio kurtas interjeras, unikalūs baldai. O kabantis betono karnizo fragmentas ir maža radija ir toliau paniręs paveikslėlio rėmo-architektūros fragmentas transliuoja tiek daug savaime, svita jiems visai nereikalinga. Bet su mada nepasiginčysi – taip juk daro visi! Ir Nerijus Erminas, ir Žilvinas Landzbergas, ir Marija Šnipaitė!

Visą galerijos galinę sieną užimanti Gretos Grendaitės grafika taip pat paremta koliažiškumu, jungiant tradicinį atspaudą, fotografiją, polimerą, provokuojant žiūrovą, siūlant net interaktyvumą, sunkiai sietiną su tradicine grafikos technika. Ji sudaro tarsi visai savarankišką bloką, atsiribojusį erdve nuo likusios parodos dalies, nors atidžiau pažiūrėjus galime rasti paslėptų giminaičių – kopėčių šešėlių ar kalnus. Čia dalyvauja piktogramos, simboliai, žodžiai, buitinės fotografijos, žemėlapiai, abstraktūs elementai.

O lipant laiptais žemyn (arba aukšty) žiūrovą pasitinka menininkų „(Ne)uniforminiai kalnai“, kviečiantys lankytojus aktyviai įsijungti ir sukurti savo kalną, prisidėti patirtimis, prisiminimais, atveriant tikras, asmeniškias ir galbūt turėtas netikras, aplinkos formuojamas, primestines svajones, drauge sukuriant sienos instaliaciją kaip bendrą kūrinių.

„Deja“, pamaniau dar kartą, pasigilinusį į anotaciją. Suprantu, kad joje irgi švilpia mados vėjai, nes kaipgi apsieiti be „socialinės pasakos“, atminties diskurso? Tačiau jei socialinės pasakos terminu tikrai būtų galima apibūdinti A. Janušonio parodą, čia tas socialumas ir atminties kontekstai sunkiai apčiuopiami, ai, tiesa, autoriai žvelgia į savo atspindžius juose. Toliau sakoma, kad atspindys svarbus kalbant apie dualumą bei savivoką *Kito* akivaizdoje. Vadinasi, menininkai žvelgia

Marco Vilallonga
karpinių serija iš
senų tapetų katalogų.
(2012–2014)
Airidos Rekštytės /
„Meno parkas“ nuotrauka

į savo atspindžius kontekstuose, o tie atspindžiai svarbūs jų savivokai. Gal paprastųjų kitų, ne didingojo *Kito* akivaizdoje? Išvertus į suprantamesnę kalbą išėitų žinoma pasaka, kur karalienė žvelgdavo į savo atspindį veidrodyje, prašydama pasakyti, kad ji gražiausia. Ir net jai tai nebuvo „namų patogumas“, kaip įvardinta paroda. O būti žiūrovu, kai kas nors staisosi prieš veidrodį, net jei veidrodis – „atminties kontekstai“, nėra labai įdomu. Taip pat lieka neaišku, kaip „parodos autoriai žaidžia nukreipdami archetipinio melagio Baudolino aistringą pasakojimo vagą link juntamos „realaus gyvenimo tiesos“? Toliau parodą siūloma priimti kaip kvietimą „ne tik pamąstyti, kaip patys priimame informaciją iš aplinkos, bet ir pasinaudoti siūlomais simboliais, „patikslinti“ niuansus, sukurti naujus kodus ar savo pasaką“. Be abejo, anotacija, kiti parodos tekstai gali būti visokie, poetinis-filosofinis barokas taip pat įmanomas, kaip bet kuri kita forma. Man geruoju pavyzdžiu tapo Antano Gerliko „Kopos“, eksponuotos Šiuolaikinio meno centre 2016 metais, ir kuratorės Virginijos Januškevičiūtės parodos anotacija. Kai erdvė, medžiagos, koliažiškumo principas, kontekstai, tekstai sujungti gyvo iš tiesų aistringą pasakojimo. O „Namų patogumų“ postapokaliptiniu nerimu („pasaulis po tiesos“) papudruota barokinė anotacija panaši į koncepcijos imitaciją. Arba panaši į tas auksines grandines, gariūnmečiu nešiotas banditų – tam tikras simbolis, kaip reikia daryti, kad būtų „kietas“. Kalba, daiktai, lengvai atpažįstami priklausymo tam tikrai „chebrai“ atributai.

Tačiau betoninis karnizas ir radija, kaip ir paniręs metalinio rėmo kamputis, tyliai įsitaiso mano atmintyje, ten likdami sleisti savo begarses bežodes bangas, neįvardijamas, todėl dar labiau veikiančias. Matyt, mano atmintyje teks jiems išskirti didelę švarią dar dažais kvepiančią erdvę. Tuščią.

Home and other inconveniences. Two exhibitions at Meno parkas gallery

By
Aistė
Kisarauskaitė

Balandis 2524

This spring Meno parkas gallery in Kaunas proudly celebrated its 20th jubilee, hosting, on the occasion, La Xina A.R.T from Barcelona counting the same years from its founding by Barcelona based artists. The show Balandis 2524 (it was on from mid-April through mid-May) featured the artwork by Benxamín Álvarez, Xesco Mercé, Marc Vilallonga.

Benxamín Álvarez showed his ink drawings in several colours: loaded with tension and uncertainty, they evoke the feeling of unease similar to that of standing alone at a bus stop. This anxiety lurks in his bleeding ink lines, in irregular marks of dripping ink, never erupting into unruly chaos, yet lingering in the air like imminent threat. His characters always appear in situations of failure, facing the anaemic environment or aggression, there is always a conflict (and a knife in hand), some kind of social tension. These drawings resemble of political art (Gluklya's (Natalia Pershina-Yakimanskaya) "clothing" for protests against Putin from Venice Biennial 2015). If it strikes as being didactic – than just as much as is Bansky.

Xesco Mercé's collection of small size paintings was arranged to compose the word MELAS (lie). His glossy surface works have the appearance of advertising matter, they also reference to Rene Magritte. The easily recognizable objects are quick to entice into the artist-created surreal world. The game of real/unreal is played with materials as well – instead of depicting some of the details, the artist integrates real objects into the paintings. The artist's focus is on objects, humans and landscapes remain outside his viewfinder. The pictogram lures into the world of fetishes and simulacra – through the glossy surfaces and the golden frames. Therein a boxing glove has ears of a Mickey Mouse, a sieve is trying to catch soap bubbles, and a hammer appears to be a lollypop. Like a cone man, Xesco Mercé displays his collection of tricks, instead of quartering his assistant, he slices a shoe, a candle or a bird into pieces, displaying their inner cavities.

Marc Vilallonga made his appearance with nostalgic ornamental images created from used wallpaper catalogues. These were graceful and witty vintage compositions with a lot of taste and so different from what we are used to.

Home conveniences

Concurrently with the Spanish exhibition, Meno parkas hosted (on the second floor) *Home Conveniences* by the Lithuanians Greta Grendaitė and Tomas Vosylius. The exhibition was part of the 2nd Kaunas International Printmaking Biennial *Fragment Evolution*. The following are snapshots of the exhibit.

A tiny radio receiver crafted by Vosylius (not a readymade) is perched on a huge suspended architectural fragment (which is also a swing): it airs an easily-gliding premonition of a large scale. A fragment of a painting frame submerged into the floor reiterates its message in the language of rusted metal. A ladder in the corner enters the wall as if it were water. A rusted, ominously muscular hand with a firm fist is waiting at the door. All this is spiced with photographic images, while a square-meter storage room (a toilet?), contains a video projection with the muscular hand in action. All this strikes like being brought together by the fashionable currents: something must be installed in the corner, in the toilet room, on the floor, to use photography and video is must – and who can argue with fashion?

Greta Grendaitė builds her works on the collage principle, merging traditional print, photography and polymer. They provoke the viewer and propose interactivity, things unknown to traditional printmaking. She creates something of a block separated by space from the remaining exhibition, though a more attentive viewer can discern a hidden shadow of the ladder or the mountains. The artist uses pictograms, symbols, words, snapshot photography, maps and abstract elements. Visitors climbing the stairs encounter (Non)uniform mountains which invite them to get involved and create their own mountain, contributing to an installation built on the wall.

Gretos Grendaitės ir
Tomo Vosylių
parodos „Namų patogumai“
fragmentas.
Airidos Rekštytės /
„Meno parkas“
nuotrauka

